

D'n Nieuwe Hof

IVN Trailrun

Wespendieftellingen

Laatste bericht Vlindertuin Riethoven

HERFST 2025

IVN: *Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een organisatie van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een duurzame samenleving.*

Lidmaatschap

Vriend van IVN: € 15,00 per jaar.

Vrienden ontvangen 4x per jaar ons afdelingsblad D'n Nieuwe Hof.

U kunt het bedrag van het lidmaatschap overmaken op: **IBAN: NL54RABO0127734988**
t.n.v. Penningmeester IVN VALKENSWAARD-WAALRE

Opzeggen van uw lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar.
Schriftelijk bij Jan van Heeswijk, of per e-mail: javanheeswijk@gmail.com

Landelijk lidmaatschap: € 25,00 per jaar.

Met het landelijk lidmaatschap steunt u uw eigen vereniging en het landelijk IVN.

Is er in het “gezin” of samenlevingsvorm een 2e persoon landelijk lid dan kost dat € 16,70 per jaar.

Landelijke leden ontvangen naast ons afdelingsblad D'n Nieuwe Hof ook 4x per jaar het landelijk IVN-blad: Mens en Natuur.

Lidmaatschap jeugdvrienden (kinderen en jongeren tot 18 jaar): € 15,00 per jaar.

De website van onze afdeling is: <https://www.ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre>

De website van de landelijke IVN is: <https://www.ivn.nl>

Natuureducatie Centrum D'n Nieuwe Hof,

Adres: Bosstraat 25, 5553 CK VALKENSWAARD, telefoon 040-2018395

Email: secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl

BESTUUR

Voorzitter	Jan Schutjes tel: 06-23269205	Valkenswaard
Secretaris	Yolanda Werson e-mail: secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl	Valkenswaard
Penningmeester	Suus Leenknecht	Waalre
Ledenadministratie	Jan van Heeswijk	Valkenswaard
Leden	Jan van Heeswijk	Valkenswaard
	Ad Baken	Valkenswaard
	Gerrit Klitsie	Valkenswaard

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pag. 3
Activiteitenoverzicht herfst	pag. 4
Voorwoord	pag. 5
Wist u dat....	pag. 6
RABO Bank Club Support Campagne	pag. 7
Natuurwerkgroep Waalre seizoen 2025/2026	pag. 7
Nieuws van Vlindertuin Riethoven	pag. 8
Trailrun Werkgroep Biodiversiteitsherstel	pag. 9
Verslag Vogelwerkgroep: wespdiëtfellingen	pag. 10
Sterrenhemel herfst 2025	pag. 12
Presentatie biodiversiteit	pag. 13
Uit de oude doos: opening D'n Nieuwe Hof in de media	pag. 14
De Aziatische Hoornaar	pag. 16
Paddenstoelencursus najaar 2025	pag. 18
Excursie naar educatiecentrum Warmbeek	pag. 20

Activiteitenoverzicht

Herfst 2025

Tuinwerkgroep

Elke woensdagochtend van 10.00 tot 12.00 uur is de Tuinwerkgroep actief bij D'n Nieuwe Hof aan de Bosstraat 25,

die er overigens graag wat helpende handen bij wil hebben!

Vlindertuin Waalre:

Het hele jaar door wordt er (bij goed weer) door vrijwilligers onderhoud gepleegd op dinsdagmorgen van 10.00 tot 12.00 uur.

Op woensdag 10 september a.s. is er een **kindermiddag in IVN Vlindertuin Waalre**.

Peuters en basisschoolkinderen kunnen tussen **14.00 en 16.00 uur** met (groot)ouders, oppas of een andere volwassene speuren in de tuin. Er is een splinternieuwe route uitgezet!

De vlindertuin ligt in het bos bij de Blokvenlaan in Waalre-dorp. Tegenover huisnr. 43 ongeveer 150 meter het bospad volgen. Auto's s.v.p. parkeren aan de Blokvenlaan, fietsen kunnen bij de tuinpoort gestald worden.

Vlindertuin Riethoven:

De Vlindertuin Riethoven is alle dagen toegankelijk. De leden van de werkgroep zijn elke zaterdagmorgen aanwezig voor informatie en onderhoud van 11.00 tot 12.30 uur.

Iets voor jou? Kom dan eens langs op zaterdagmorgen. Of mail voor meer informatie naar Sjaan Smits: info@ac-smits.nl.

Natuurwerkgroepen Valkenswaard en Waalre:

Wilt u deelnemen aan de activiteiten op de zaterdagochtenden neem dan contact op met:

Antoon Obbing voor Waalre (coördinator) e-mail: antoon.obbing@gmail.com

Anthonie Crijns voor Valkenswaard (coördinator) e-mail: anthoniecrijns@gmail.com

Publiekswandelingen

Zondag 28 september: Schotse Hooglanders in De Meeris.

Start 10.00 uur, duur: ongeveer 2 uur. Startpunt: parkeerplaats Agterste Meer, 5581 XC Waalre.

Zaterdag 15 november: Kookworkshop bij 't Mortelke

Kom jij ook koken op 't Mortelke samen met Susan van Maaren van Susan's keuken op 18 oktober of 15 november? Je gaat samen met haar oogsten in de moestuin en het voedselbos van 't Mortelke en daarna direct aan de slag met het maken van een paar heerlijke gerechtjes. Geef je op via de site van het IVN Valkenswaard-Waalre.

Zondag 19 oktober: Meertjesvenwandeling

Start 14.00 uur naar het Meertjesven in Waalre.

Je kunt het startpunt vinden op de zessprong aan het einde van de Vlasrootlaan.

Zondag 23 november: Wandeling door Aalst en Diepenvoorde

Start 14.00 uur, vertrek bij de Leesakker / hoek Raadhuisstraat, bij het kunstwerk "Het opengeslagen boek".

Cursussen en trainingen

Paddenstoelencursus

- 1-ste bijeenkomst: woensdagavond 8 oktober van 20.00 – 22.00 uur;
- 2-de bijeenkomst: zaterdagochtend 11 oktober van 09.00 – 11.30 uur;
- 3-de bijeenkomst: woensdagavond 22 oktober van 20.00 – 22.00 uur;
- 4-de bijeenkomst: zaterdagochtend 25 oktober van 09.00 – 11.30 uur.

Deze cursus wordt gegeven in D'n Nieuwe Hof.

Voorwoord

Valkenswaard, 27 augustus 2025

Beste lezers,

De zomer maakt langzaam plaats voor de herfst. De avonden worden korter, de ochtenden frisser en de natuur bereidt zich voor op de stille wintermaanden. Toch bruist het in deze tijd van leven, vooral in de dierenwereld.

In de bossen en parken horen we het luidruchtige geroep van de edelherten tijdens de bronst. Egels zijn druk in de weer om nog een extra laagje vet aan te leggen voor hun winterslaap, terwijl eekhoorns haastig noten verstoppen op geheime plekjes. Ook trekvogels beginnen of zijn al volop onderweg met veelal lange tochten naar warmere oorden.

De herfst is een seizoen dat ons laat zien hoe alles in de natuur in elkaar grijpt: de vallende bladeren voeden de bodem, paddenstoelen schieten uit de grond en vormen samen met boomwortels een verborgen netwerk, en dieren passen hun gedrag aan om de winter te overleven.

Wij nodigen u uit om deze herfst met open ogen en oren de natuur in te gaan. Er valt zoveel te ontdekken: van een roodborst die zijn melancholisch lied laat horen tot een vleermuis die nog een laatste rondje maakt bij schemerlicht.

We wensen u veel leesplezier en inspiratie in dit herfstnummer, en natuurlijk heerlijke wandelingen in de kleurrijke natuur!

Jan Schutjes,
Voorzitter

Wist u dat?.....

- alle vakanties weer voorbij zijn en de werkgroepen weer actief zijn
- de publiekswandelingen weer van start gaan, de eerste is op 28 september
- er in het najaar weer een aantal paddenstoelencursussen zullen plaatsvinden, zie artikel verder in dit blad
- er presentaties over biodiversiteit in de maak zijn in samenwerking met de werkgroep biodiversiteit van de buurtschap De Turfberg
- deze presentaties op 28 september in en rond D'n Nieuwe Hof te zien zullen zijn, zie artikel in dit blad
- verschillende scholen in Valkenswaard en Waalre zich al ingeschreven hebben voor de wandeltassen en het concept “er op uit in de natuur” dus goed aanslaat
- op 25 oktober het Wood4Wood festival op het MCB terrein zal plaatsvinden, waarbij wij als IVN ook aanwezig zijn

*Goed voor jouw club
& geweldig voor de samenleving*

RABOBANK CLUBSUPPORT

Dit jaar vindt de ClubSupport Campagne van de Rabobank plaats van 1 t/m 23 september.

In deze periode kunnen leden van de Rabobank, hun stem uitbrengen op hun favoriete club of vereniging. Met deze actie worden verenigingen extra financieel ondersteund.

De verdeling van het geld is naar rato van het aantal uitgebrachte stemmen op een vereniging. Dit lidmaatschap is gratis. Je kunt je alsnog aanmelden om lid te worden. Hiertoe log je in op de Rabobank internetsite of via de RABO app.

Kies voor de optie **“SERVICE”** en daarna op **“LIDMAATSCHAP”**.

Het stemmen voor deze actie vindt plaats in de periode van **1 t/m 23 september**. Via de Rabobank ontvangt u bericht over het stemmen.

IVN Valkenswaard-Waalre is actief in de gemeenten Valkenswaard en Waalre, en ook in de plaats Riethoven. Je vindt ons eenvoudig door binnen de ClubSupport-pagina's te gaan naar de verenigingspagina op Rabosite.

Dankzij ClubSupport komt elk jaar een donatie van enkele honderden euro's binnen bij ons IVN. In 2025 is de donatie bestemd voor het aanschaffen en vernieuwen van onderzoeksmaterialen die gebruikt worden bij de excursies voor basisscholen.

Als je stemgerechtigd bent, mag je meer stemmen uitbrengen – maar niet allemaal op dezelfde vereniging. Mogelijk is het een idee om je groene hart extra te laten spreken, en een van je stemmen op IVN De Kempen (Eersel en omgeving) uit te brengen.

Let wel, dat stemmen mogelijk is voor alle geregistreerden van de bankrekening. We hopen dat je binnen je familie- en kenniskring reclame maakt voor onze vereniging. Bij voorbaat dank voor je stem!

Voor eventuele inlichtingen kun je mailen naar: secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl

Start van de IVN Natuurwerkgroep Waalre seizoen 2025/2026

Dit jaar zullen we als IVN natuurwerkgroep starten op 20 september. Op deze dag zullen de leden een helpende hand bieden bij de landelijke opschoondag, genaamd The World Cleanup Day.

Daarna gaan we verder met onze activiteiten in de buitengebieden van Aalst Waalre tot midden maart (begin van het broedseizoen).

De werkzaamheden zijn zeer divers, het kan bestaan uit het snoeien of verwijderen van bepaalde gewassen, het zagen van bomen, het knotten van willigen maar ook het planten van nieuwe bomen en struiken. Soms verrichten we ook andere werkzaamheden zoals het repareren van wanden voor de oeverwaluw of het aanleggen of onderhouden van wandelpaden. Dit alles staat in het teken van behoud of verbeteren van de natuur.

Onze natuurwerkgroep bestaat uit 50 enthousiaste vrijwilligers. De groep werkt alle woensdag- en zaterdagochtenden van 09.00 tot 12.00 uur. Deelname aan de werkzaamheden is geen verplichting. Sommige vrijwilligers zijn bijna altijd aanwezig, anderen kiezen ervoor minder frequent een bijdrage te leveren.

Onze werkzaamheden worden in overleg met de grondeigenaren en hun ecologen en adviseurs verricht. Bosgroep Zuid, namens de gemeente Waalre, Brabants Landschap en Bureau van Nierop, namens VDL.

Elk jaar kunnen natuurverenigingen deelnemen aan de Landelijke Natuurwerkdag. Ook wij doen daar aan mee. Op 1 november van 10.00 – 13.00 uur zijn inwoners van Waalre en omgeving van harte welkom om samen met de vrijwilligers van de IVN Natuurwerkgroep Waalre een ochtend in de natuur te werken.

De locatie is nog niet definitief dus daar zullen we later nog over communiceren. Aanmelden voor de Natuurwerkdag in Waalre kan via de website <https://www.natuurwerkdag.nl/>

Of scan de QR-code:

Nieuws van Vlindertuin Riethoven

De honingboom (Sophora Japonica) die met boomfeestdag 2014 door groep 8 van de basisschool geplant is heeft nu, na 11 jaar, voor het eerst een rijke bloei gehad.

We genoten weer van de koninginnepage. De rups smulde van de dille, ging zich verpoppen, en nu wachten we tot hij in volle glorie verschijnt als vlinder.

Reeds enige tijd is er met de gemeente Bergeijk overleg over een gebruikersovereenkomst voor de Vlinder- en Insectentuin in Riethoven. Naar aanleiding hiervan hebben onze vrijwilligers gebrainstormd hoe we verder gaan.

IVN Valkenswaard is vanouds onze thuisorganisatie, maar is een omweg richting gemeente Bergeijk, ook met IVN Bergeijk hebben we goed overleg gehad met een rondleiding in de Riethovense vlindertuin, waar sedert 2014 de Malus Domestica Jonagold boom staat wegens het 50-jarig jubileum van IVN Bergeijk.

In Riethoven is een aantal jaren geleden Stichting MeerRiethoven opgericht als een dorpscoöperatie ter ondersteuning en stimulatie van plaatselijke activiteiten en initiatieven.

We zijn uiteindelijk tot het besluit gekomen dat het contract met de gemeente Bergeijk loopt met MeerRiethoven.

IVN Valkenswaard en IVN Bergeijk hebben onze vriendschap en waardering. Vriendschapsbanden met beide afdelingen zijn zeker waardevol. Met onze dank voor de vele jaren met IVN Valkenswaard, waar velen van Riethoven ook hun natuurgids-opleiding hadden; de 3 tuinentocht wegens het 50-jarig jubileum van IVN Valkenswaard-Waalre in 2017 en daarenboven de schoolgidsenwandelingen, altijd leerzaam, met de lekkere IVN-koek van Lies, waarvoor ook onze hartelijke dank.

Eenieder die dat wil zal lid blijven. Echter zal dit artikel het laatste nieuwsbericht uit Riethoven zijn.

Ondertussen floreert de tuin en dagelijks genieten bezoekers van onze natuurlijke oase. Wij blijven ons best doen voor flora fauna en de mens.

De IVN'ers en vrijwilligers van Vlinder- en Insectentuin Riethoven.

Trailrun werkgroep Biodiversiteitsherstel

Op een zonovergoten zondagochtend vond 29 juni de eerste editie van de IVN trailrun plaats. In groepjes liepen de deelnemers door de natuur van Waalre met uitleg over de biodiversiteit.

Trailrunners tijdens uitleg

Henk Greijmans van Stichting Taurus vertelde over natuurbeheer met behulp van Schotse Hooglanders. Door de begrazing en hun mest van – wetenschappelijk aangetoonde – hoge kwaliteit, verbeteren zij de biodiversiteit.

Schotse Hooglander

Fanny van Zon van het IVN liet zien hoe de beplanting invloed heeft op de aantallen en de variatie in soorten van vlinders, iets waar iedereen zelf in eigen tuin mee aan de slag kan gaan met meer inheemse beplanting.

De route liep over de heide, langs de vennen en door de bossen. Onderweg was er genoeg te melden, zoals de grote kolonie levendbarende hagedissen die gebruik kan maken van de recent aangelegde corridor om zich zo van de Meelberg naar de Meerheide te verplaatsen.

Ook de vleermuiskelder en de grote hoeveelheid vennen in Waalre lagen op de route. Ruim 30 deelnemers legden de 11 km in een ontspannen tempo af met wat extra opgedane kennis over bioversiteit. Waarna ze welverdiend wat konden drinken tijdens het napraten.

*Peter Bleijs en Michael Beuer
namens werkgroep Biodiversiteitsherstel*

Deelnemers Trailrun

Verslag Vogelwerkgroep: wespendiftellingen

Al diverse jaren neemt de Vogelwerkgroep van het IVN Valkenswaard-Waalre deel aan de simultaan wespendiftellingen die in de maanden juli en augustus plaatsvinden.

Drie zaterdagochtenden van 09:00 uur tot 13:00 uur staat een groot aantal vrijwilligers van verschillende organisaties verdeeld over zeven locaties op de Groote Heide “om zich heen te starren”. Vrijwilligers van IVN staan gewoonlijk op de Heggerdijk in Leenderstrijp.

Andere groepen staan op dezelfde momenten op de Galberg, het Laagveld, de Hasselsvennen, het Gildeterrein in Leenderstrijp, de Patersgronden en de Gastelseheide.

De organisatie van deze tellingen ligt in handen van de Vogelwerkgroep De Kempen. Wij hebben geteld op 19 juli, 2 en 16 augustus 2025.

Wat doen we precies?

Tijdens de tellingen staat een groep vrijwilligers soms serieus, soms vrolijk pratend en soms zelfs druk met elkaar discussiërend de omgeving in de gaten te houden. De activiteit heet wespendiftelling dus dat is de eerste roofvogel die we graag willen zien en op kaart en foto vastleggen. Daarnaast wordt elke andere herkende roofvogel ook geregistreerd.

Niet alleen de soort maar ook het aantal, waar komt de vogel vandaan, waar gaat hij heen of wat is zijn activiteit. Met dit laatste bedoelen we: vliegt hij gewoon over of rust hij op een paal of in een boom, schroeft hij omhoog of is er sprake van voedseltransport of van foerageren. Ook proberen we dubbeltellingen te voorkomen als de vogel herkenbaar is aan kleur of ontbreken van bepaalde veren.

Door vliegrichtingen vast te leggen, voorkomen we dat vogels door de diverse posten dubbel worden geteld. Want uiteindelijk zijn deze ochtenden er ook voor om een beeld te krijgen van het aantal soorten en het aantal vogels. Is er sprake van voedseltransport dan worden we daar zeker enthousiast van. Dan is er sprake van jongen die nog gevoerd worden.

Deelnemers

Namens het IVN Valkenswaard-Waalre hebben in totaal 16 vrijwilligers (in wisselende samenstelling van de groep) deelgenomen aan de tellingen. Niet alleen omdat het leuk is, maar vooral ook erg leerzaam. Iedereen weet wel wat te vertellen over de waarnemingen. Weetjes worden gedeeld over de vorm en de lengte van de staart, het model van de vleugels, de kleur van de vogels, de grootte en het gedrag. En dan de vurige discussie of een vogel nou een adult (volwassen) is of een juveniel (jong) of allerlei stadia daar tussenin.

Ja en het moet ook gezegd worden: zo'n telling heeft voor ons ook een sociaal karakter. En om dat te benadrukken neemt de één koekjes mee, de ander gaat nog even langs de aardbeienboer in de omgeving en dan komt er weer iemand met bonbons aanzetten.

Is het rustig met de vogels dan wordt de tijd gevuld met visserslatijn zoals een karper van 15 kg die één van ons onlangs heeft gevangen. Of een kersverse opa laat trots een filmpje zien van zijn eerste kleindochter. Maar we praten ook serieus met een vrijwilliger en zijn vrouw omdat hij onlangs een hele zware operatie heeft ondergaan. Juist al deze aspecten maken het leuk om deel

uit te maken van deze groep. En het mooie is dat we altijd open staan voor nieuwe leden.

Rustig moment tijdens de tellingen

In het buitengebied is er kans op een leuke diversiteit aan vogels. We houden dan ook alles in de gaten. Horen we het geluid (zang of roep) van een vogel of zien we beweging dan gaan direct de verrekijkers naar de ogen. Met een beetje geluk lukt het ook om elkaar uit te leggen wat we zien en vooral waar. Want zie in de grijze lucht maar eens uit te leggen waar een vogel zweeft of vliegt.

In onderstaande tabel zie je een overzicht van de roofvogels die we hebben gezien.

Datum	Wespen- dief	Sperwer	Havik	Buizerd	Bruine Kiekendief	Toren- valk	Boom- valk	Slecht- valk
19 juli	5	6	1	11	0	1	0	0
2 aug.	0	2	1	5	1	1	0	0
16 aug.	1	0	0	3	1	0	2	1
Totaal	6	8	2	19	2	2	2	1

Helaas was er voor ons geen vogel bij met voedseltransport. Er is dit jaar in het gebied maar één voedselvlucht van een wespendif vastgesteld en wel op de Gastelse Heide.

Maar toch zijn we blij met ons resultaat. Leuke niet alledaagse waarnemingen voor ons zijn de twee raven die we elke zaterdagochtend zagen en een zwarte specht die langs kwam vliegen.

Bijzondere waarnemingen in het gebied

We zouden hier het verslag kunnen beëindigen, maar het is ook vermeldenswaardig dat in het gebied van de tellingen en ook in de weken van de tellingen enkele bijzondere waarnemingen zijn gedaan.

- In de periode 22 juli – 14 augustus verbleven drie zomertortels op de Gastelse Heide en de Weijerkens in het Leenderbos.

- Op 12 augustus is een slangenarend ten westen van het Hoefven in het Leenderbos waargenomen.
- Op 8 augustus kreeg het Leenderbos een niet alledaags bezoek van een zeearend.
- Op 9 augustus 2025 is een eerste waarneming gedaan van een zeldzame grijze wouw bij de Kraanvennen in het Leenderbos.
- Op 11 augustus is in de vroege avond de grijze wouw ook waargenomen door enkele leden van de Vogelwerkgroep van IVN Valkenswaard-Waalre in natuurgebied de Malpie niet ver van het Leenderbos.
- Op 16 augustus zijn in het Leenderbos ook zo'n 20 kruisbekken waargenomen.

Een hele lichte buizerd in Leenderstrijp

Hieronder een overzicht opgenomen van de diverse vogelsoorten die we hebben gezien. Daarin hebben we de roofvogelsoorten apart gezet.

Bijlage 1: Overzicht van de waargenomen vogelsoorten

Overige soorten vogels		
Witte kwikstaart	Gele kwikstaart	Boerenzwaluw
Huiszwaluw	Spreeuw	Roodborsttapuit
Houtduif	Holenduif	Zwarte Ooievaar
Ooievaar	Zwarte Kraai	Raaf
Kauw	Boomkruiper	Huismus
Putter	Kneu	Groenling
Vink	Groene Specht	Zwarte Specht
Grote bonte specht	Zwarte roodstaart	Grauwe Klauwier
Geelgors	Blauwe Reiger	Grote Zilverreiger
Gaai	Goudvink	Grauwe Gans
Nijlgans	Oeverzwaluw	Groenpootruiter

*Fred Emmerik
namens de Vogelwerkgroep*

UIT DE OUDE DOOS

Groot nieuws in 1986: de opening van ons eigen onderkomen "D'n Nieuwe Hof"! Hierbij twee artikelen van rond die heuglijke gebeurtenis. Beide artikelen (links ED, en rechts Kempener Koerier) verschenen eind maart. De opening zelf was op 29 maart 1986.

'Paleisje' in De kleine Meer

Gebouw IVN in Valkenswaard bijna gereed

VALKENSWAARD – „Iedereen heeft letterlijk zijn steentje bijgedragen,” zegt Jan van de Nieuwenhof over het binnenkort te openen IVN-gebouw in Valkenswaard. In het mooie gebied „De kleine meer”, vlak aan de Bosstraat is het gebouw te vinden. Momenteel wordt er de laatste hand aan gelegd. Daarmee komt een sprookje uit voor de IVN-groep. Het is echter geen luchtkasteel geworden, maar een 'paleisje' dat als educatief centrum dienst zal doen. Nog voor de opening op 30 maart wordt er een loterij georganiseerd om het gebouw van verwarming te kunnen voorzien. De loten daarvoor worden in de laatste weken van maart huis-aan-huis verkocht. Een leslokaal en een expositiehal die afzonderlijk of samen als grote ruimte dienst kunnen doen (een grote schuifdeur kan van de twee ruimten een maken), een praatkamer, keuken, jeugdlokaal, drukwerkruimte en een werkatelier zijn allemaal ondergebracht in het gebouw. Het werd door de eigen IVN mensen opgetrokken uit 36.000

stenen, afkomstig van de gesloopte onderwijzerswoning in Borkel en Schaft.

Als mollen

„Uit al die brokstenen werden goede bruikbare stenen gebikt en die die stenen zijn allemaal door de handen van onze leden gegaan,” zegt Jan van de Nieuwenhof, die er zelf ook een deel voor zijn rekening nam. „We zijn erdoor heen gekropen als mollen. Een tekenbord met stippen en blokjes had een stimulerende werking, elk blokje betekende tien stenen en elke stip het einde van een week”. Langzaam maar zeker kwam het bord vol met blokjes en stippen, terwijl de bouwploeg onder leiding van Gijs Boelens vorderingen maakte.

„Gijs ontpopte zich al snel als de grote uitvoerder” zegt Van de Nieuwenhof die een bouwploeg achter zich had staan van zo'n 15 mensen. „De gehele bouw was begroot op 40.000 gulden, dat was in 1981 bij de eerste plannen”, vertelt Jan van de Nieuwenhof. „Nu het

● Leden van de bouwgroep werken aan het Valkenswaardse IVN-gebouw.

gebouw bijna klaar is, blijkt dat het 65.000 gulden heeft gekost. Maar het heeft dan ook meer faciliteiten dan men zich bij de eerste plannen had bedacht.”

Verwarming

De tekening werd gemaakt door Geert van Duynhoven: het moest een gebouw zijn dat bij de omgeving paste en aan de doelstellingen van de IVN-groep beantwoordde. Er moeten exposities mogelijk zijn en lessen worden gegeven. De scholenwerkgroep, vogelwerkgroep, diawerkgroep, jeugd IVN, cursusgroep: ze moeten er allemaal 'thuis' zijn.

Omdat er in het gebouw zoveel zal gebeuren, bleek, nog voor de laatste hand eraan gelegd werd, dat het toch beter zou zijn wanneer er ook verwarming aangelegd zou worden.

„Doen we dat niet, dan krijgen we wellicht later spijt, de kleine kacheltjes zoals we die in het „Stationneke” gebruikten, kosten erg veel geld en op de lange duur blijkt centrale verwarming beter te zijn”.

Het werd echter een brandend vraagstuk waarvoor opnieuw de nodige kosten gemaakt moeten worden. Opnieuw gaan de ongeveer 250 leden die het IVN telt, in actie komen. In de laatste drie weken van maart gaan ze de wijken van Valkenswaard in om 8000 loten te verkopen.

De trekking van de loterij is op zondag 6 april door wethouder P. Geldens. De prijzen werden beschikbaar gesteld door de Valkenswaardse middenstand. Hoofdprijs: een fiets.

IVN Valkenswaard betreft zaterdag nieuwe huisvesting aan de Bosstraat

Voor de medewerkers van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie afdeling Valkenswaard is het aanstaande zaterdag 29 maart een feestelijke dag. En niet alleen voor hen, maar zeker ook voor de bevolking van groot Valkenswaard. Een bevolking die zal kunnen profiteren, maar veel meer nog zal kunnen leren over de aspecten van de natuur. En dat in het belang van die natuur en daardoor mede in het belang van de mensen zelf. Zoals de naam van de organisatie het IVN al duidelijk maakt, ligt de nadruk op twee zaken: educatie en bescherming van de natuur. Door middel van de met veel mogelijkheden uitgeruste nieuwe huisvesting zal het IVN aan genoemde doelstellingen meer en beter gestalte kunnen geven.

Over het IVN hadden wij een gesprek met de huidige voorzitter, de heer Jan van de Nieuwenhof. Wij maakten ook een rondgang door het gebouw, in fraaie boerderijstijl opgetrokken onder architectuur van de heer Van Duynhoven. Vrijwilligers onder de bezielende leiding van uitvoerder Gijs Boelens, zetten in recordtijd (1½ jaar) uit vrijgekomen materiaal van afgebroken scholen een pand neer in een landelijke omgeving, iets wat voor een organisatie als het IVN natuurlijk het neusje van de zalm is.

Het gebouw wordt omgeven door een aanzienlijk stuk grond. Te vermelden valt dat het gebouw toegankelijk is voor gehandicapten, die gebruik maken van een rolstoel bijvoorbeeld. Een enorm pluspunt. De gemeente Valkenswaard heeft van de aanvang af zeer positief gestaan tegenover de plannen van het IVN. Uiteraard vanwege het educatieve aspect van dit instituut. 'Wij kunnen nu meer dan ooit gemeenschapsgericht gaan werken', aldus Jan van de Nieuwenhof. Wij zullen in onze nieuwe ruimte groepen geïnteresseer-

den ontvangen, schoolklassen, kortom, iedereen die het onderwerp bescherming van de natuur aanspreekt.

Het nieuwe gebouw beschikt daartoe over de volgende mogelijkheden: een expositiehal, een cursuslokaal, een jeugdlokaal, een werkatelier, een drukwerklokaal. Het gebouw is verder uitgerust met een keuken, prima sanitaire voorzieningen en een invalidentoilet.

Stukje geschiedenis

Het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie afdeling Valkenswaard startte in 1967. Tot 1970 was dat nog in de huiskamersfeer, later in een ruimte in pension Intven, vervolgens onderdak in de Petrusschool en in 1983 naar 't Stationneke' aan de Warande. Met het pand Bosstraat 25 is nu de kroon op al het werk gezet.

Het IVN Valkenswaard telt 275 leden, waarvan er 125 gekaderd zijn, als schoolgids, dan wel als natuurgids. Bij de schoolgidsen zijn ook jonge moeders vertegenwoordigd. 'Deze gediplomeerden blijven ook inzetbaar bij de bekende natuurwandelingen, want die blijven, naast de activiteiten in het nieuwe gebouw, op de oude voet doorgaan', aldus de heer Van de Nieuwenhof.

STERRENHEMEL IN DE HERFST 2025

Algemeen.

In september nemen we afscheid van de zomersterrenbeelden zoals de Leeuw, de Maagd en de Ossenhoeder. Ook de Zomerdriehoek, gevormd door de sterren Deneb (de Zwaan), Wega (de Lier) en Altair (Schorpioen), schuiven de komende maanden 's avonds meer en meer naar het westen.

Daar staat tegenover dat we de najaarssterrenbeelden, o.a. Pegasus, Andromeda, Stier en Visen in deze periode aan de hemel zien verschijnen.

Wat bepaalt die jaarlijkse opeenvolging van de sterrenbeelden?

De aarde draait om zijn eigen as in 24 uur en deze draaiing veroorzaakt het dag- en nachtritme. In nagenoeg 365 dagen beweegt de aarde in een baan om de zon. Gedurende de nachten zien we door het jaar heen en kijkend in de richting van het zuiden (de richting waarin overdag de zon te zien is) steeds een ander stukje van de hemel en dus ook andere sterren en sterpatronen.

De sterren en sterrenbeelden die rondom de Poolster staan, de zogenaamde circumpolaire sterren, zijn voor ons het gehele jaar door aan de nachtelijke hemel in noordelijke richting te zien. De Poolster is de ster die schijnbaar stilstaat omdat de draaiingsas van de aarde wijst in de richting van deze ster.

Op onze noorderbreedte staat de Poolster 52 graden boven de horizon. Vanwege de baan om de zon (een keer rond in ca. 365 dagen) en de eigen draaiende beweging van de aarde van eens per 24 uur, komen de sterren elke dag ca. vier minuten eerder op. Na een maand zijn deze dagelijkse ca. vier minuten uitgegroeid tot nagenoeg 2 uur. En na verloop van een jaar is dit uitgegroeid tot precies 24 uur, zodat de sterrenbeelden na een jaar weer precies dezelfde posities innemen als in het begin en de jaarkringloop weer opnieuw kan beginnen.

De draaiingsas van de aarde heeft een schuine stand t.o.v. het baanvlak waarin de aarde om de zon draait (ca. 23,5 graad). Dit betekent dat de hemellichamen aan de zuidelijke hemel, niet op een vaste hoogte boven de horizon staan. Zo staan 's nachts in de winter de planeten, de maan en bijvoorbeeld de sterrenbeelden van de Dierenriem hoog t.o.v. de horizon (hoogste positie

ca. 61 graden op het winterpunt) en in de zomer laag. (op het zomerpunt ca. 15 graden boven de horizon)

Planeten die met het blote oog te zien zijn.

Mercurius is vanaf het eind van de maand november weer te zien aan de ochtendhemel nabij de heldere planeet Venus.

Venus, deze planeet is voor zonsopkomst als heldere planeet te zien, tot ca. eind november. (dus in het oosten!)

Mars is de komende nazomer en herfstperiode niet of nauwelijks meer waar te nemen met het blote oog.

Jupiter bevindt zich in het sterrenbeeld Tweelingen en is duidelijk te zien. Naarmate het jaar vordert komt de planeet hoger en hoger te staan om op 22 december de hoogste stand te bereiken.

Saturnus is de gehele periode te vinden in het sterrenbeeld Vissen

Meteoren of vallende sterren.

Vanaf 2 oktober zijn meteoren te zien die vanuit het sterrenbeeld Orion hun zogenaamde vertrekpunt hebben. Vandaar de naam Orioniden. Vanaf de tweede helft oktober zijn ook de Tauriden weer actief. Deze meteoren met het vertrekpunt in de Stier, hebben hun maximum in november, waarbij zelfs vuurbollen kunnen voorkomen.

Raadpleeg de media of internet (o.a. www.kuuke.nl of www.allesoversterrenkunde.nl) voor meer detailgegevens.

Info over de afbeelding van de sterrenhemel.

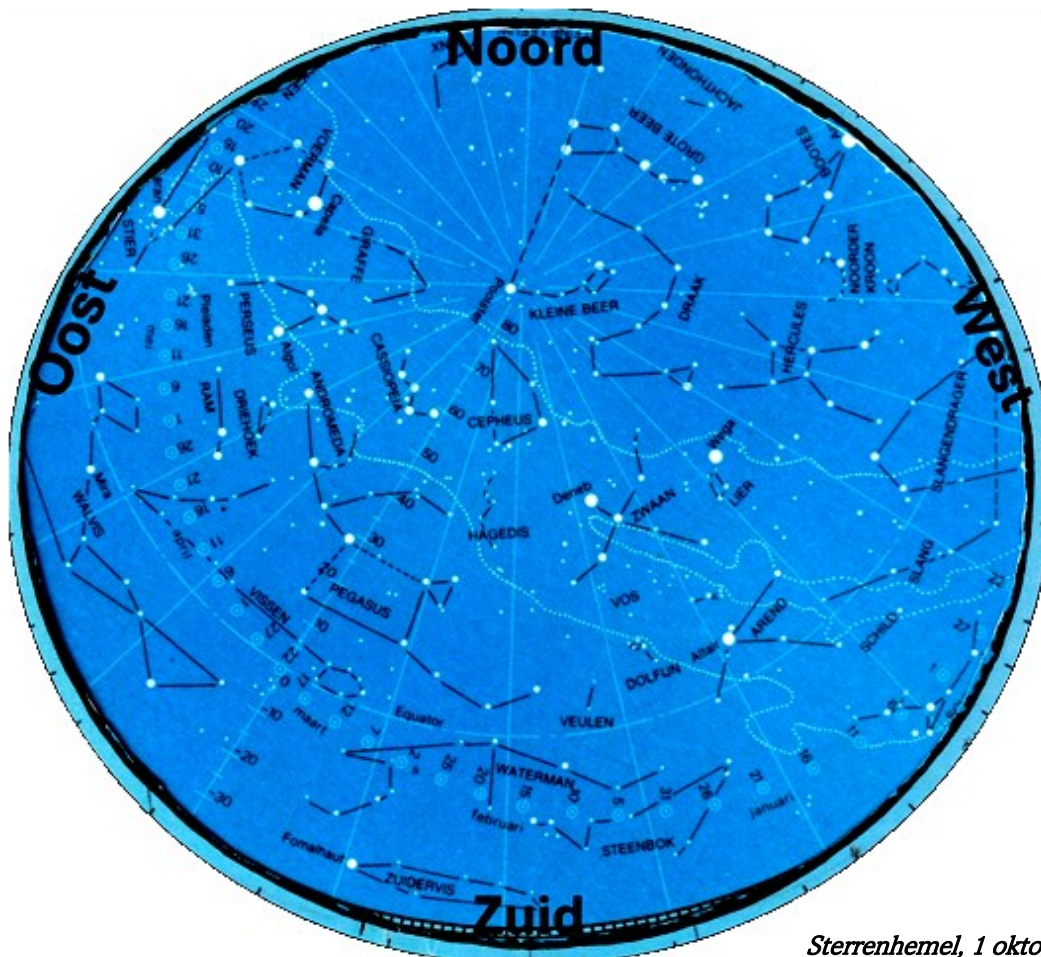
De kaart geeft de sterrenhemel weer voor ca. 24.00 uur op 1 september, ca. 22.00 uur op 1 oktober; ca. 20.00 uur op 1 november en ca. 19.00 uur op 1 december.

De rand van de sterrenkaart geeft de horizon weer. Houd daarom de kaart zo, dat de richting waarin je kijkt (bijv. noord, oost, zuid, west) naar beneden wijst.

Ieder jaar organiseert het IVN Valkenswaard-Waalre een sterrencursus voor geïnteresseerden in de maanden januari en februari.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met 040-2075670 of via het secretariaat secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl

Emile Weijters

*Sterrenhemel, 1 oktober rond 20 uur
en 1 november rond 19 uur*

**Presentatie 'Biodiversiteit in de tuin' en
Werkgroep Biodiversiteit van De Turfberg op 28 september a.s.**

Belangstellende wijkbewoners worden tijdens deze korte presentatie welkom geheten en krijgen een introductie biodiversiteit.

De aanwezigen worden daarna door Peter uitgedaagd om door de ogen van een vogel naar de privétuin te kijken. Als de vogel in de tuin vindt wat hij nodig heeft (voedsel, variatie, voortplanting, veiligheid, vocht, verbinding) is het qua biodiversiteit goed op orde in de tuin. De 6 V's worden spelenderwijs heel kort toegelicht.

Bas richt zich vooral op een nadere introductie van de werkgroep Biodiversiteit van De Turfberg. En Peter op het thema biodiversiteit in de tuin. De presentatie wordt verzorgd in de grote zaal van het IVN-gebouw en zal indien nodig enkele keren worden herhaald.

IVN-infowand

De informatiewand over biodiversiteit wordt op

een centrale plaats nabij de ingang opgesteld. De informatie gaat in op wat biodiversiteit is, gezondheid en groen en de biodiverse tuin. Folders zijn via QR-codes te downloaden.

Rondleiding door IVN-tuin

Een lid van de IVN-tuinwerkgroep leidt belangstellende wijkbewoners rond door de IVN-tuin.

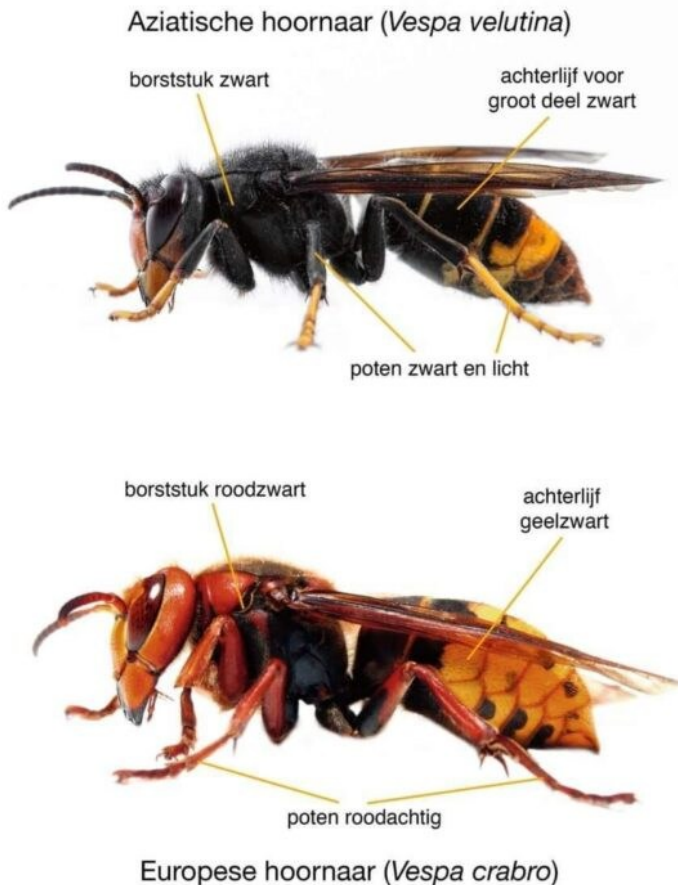
Qr-code werkgroep
Biodiversiteit De Turfberg

De Aziatische hoornaar

De laatste jaren duikt de Aziatische hoornaar regelmatig op in de media. Hoewel een enkele hoornaar niet gevaarlijk is voor de mens valt er af en toe een nest op de grond, waardoor een acute situatie kan ontstaan. Voor de imkers echter is deze exoot slecht nieuws de laatste jaren.

Kenmerken

De meest opvallende kenmerken waarmee de Aziatische hoornaar zich onderscheidt van de Europese hoornaar zijn een zwart borststuk, gele uiteinden van de poten en een duidelijk gele band op het achterlijf. De Europese hoornaar heeft een roodbruin borststuk en roodbruine poten met een overwegend geel achterlijf. De Aziatische hoornaar is met 2,5 tot 3 cm iets kleiner dan de Europese hoornaar, die 3 tot 4 cm groot kan zijn.

De koninginnen zijn met 3,5 cm iets groter dan de werksters en de afstand tussen de vleugel aanhechtingen (het mesoscutum) is minimaal 4,5 mm. In het najaar zijn de nieuwe koninginnen beduidend zwaarder dan de werksters en wegen gemiddeld meer dan 600 mg. Haar achterlichaam bevat dan veel vetreserves om de winter te kunnen overleven. De darren kun je herken-

nen aan het stompe achterlijf, zij hebben geen angel zoals de werksters met een puntig achterlijf. Daarnaast hebben darren een segment meer in de antennes en twee puntjes aan de onderzijde aan het uiteinde van het achterlijf.

Levenscyclus van de Aziatische hoornaar

Een volk Aziatische hoornaars begint met een bevruchte koningin die in het voorjaar tevoorschijn komt uit de winterslaap. Ze zoekt een beschutte plek om een primair nest te stichten. Dit nest bevindt zich vaak in schuurtjes, tuinhuisjes, onder afdaken of in de struiken op maximaal 3 meter hoogte en is in het begin zo groot als een pingpongbal.

Na ongeveer 6 weken komen de eerste werksters uit en zij helpen de koningin met het verder uitbouwen van het nest en het verzorgen van de larven waardoor het nest sneller kan groeien. Als de ruimte te klein wordt kan het zijn dat het volk een nieuw zomernest hoog in de boom maakt en daarheen verhuist. De koningin zal dan in het zomernest verblijven om eitjes te leggen, terwijl de werksters al het werk doen.

Dit zomernest kan uitgroeien tot formaat skippybal met duizenden werksters. Dit is ook het moment dat imkers vaker hoornaars voor hun kasten zullen zien vliegen. Vanaf september legt de koningin onbevruchte eitjes waaruit mannetjes komen en eitjes waaruit de nieuwe koninginnen ontstaan. In oktober/ november vliegen ze uit.

Na de paring zal de nieuwe koningin een plek zoeken om in winterslaap te gaan, bij voorkeur onder boomschors van dode bomen, in de humuslaag, of in houtstapels. De mannetjes, de oude koningin en werksters gaan allen dood.

Bedreiging imkerij

Honingbijen vormen met gemiddeld 38% een belangrijk onderdeel van het menu van de Aziatische hoornaar. Door verstoring van het vlieggedrag treedt foerageerverlamming op waardoor er onvoldoende nectar en stuifmeel wordt binnengehaald. Als gevolg daarvan verzwakken bijenvolken en komen de winter niet goed door. Volgens modellen in Frankrijk zou dit tot 29,2% meer wintersterfte kunnen leiden wat overeenkomt met een verlies ter waarde van 30,8 miljoen euro.

In zuidelijke landen zijn al veel imkers gestopt met het houden van bijenvolken vanwege de im-

pact van de Aziatische hoornaar. Ook in Nederland is de druk van de Aziatische hoornaar merkbaar. Imkers in Terneuzen hebben hun bijenkasten verplaatst naar elders omdat de druk van de Aziatische hoornaars te hoog werd en de bijenvolken anders niet zouden overleven.

Bedreiging biodiversiteit

Een nest Aziatische hoornaars consumeert in één seizoen gemiddeld 11,3 kilogram wat neerkomt op 100.000 insecten. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de Aziatische hoornaar een brede variatie aan insecten op het menu heeft staan: gemiddeld 38,1% honingbijen, 29,9% vliegen, 19,7% sociale wespen en de rest andere prooien. In nesten van de Aziatische hoornaars werden maar liefst 159 verschillende soorten prooien geïdentificeerd. Dit betekent dus dat 61,9% van de gevangen insecten andere soorten zijn dan honingbijen die als voedsel dienen voor de larven van de Aziatische hoornaar.

Dit is een aanzienlijke belasting voor de inheemse biodiversiteit. Naast directe consumptie, concurreert de Aziatische hoornaar met andere insecteneters zoals vogels, hagedissen, amfibieën, spinnen en verschillende insectensoorten die insecten eten. Bovendien zal het voedsel patroon van de Aziatische hoornaar verschuiven mochten imkers massaal gaan stoppen vanwege de impact van deze Aziatische hoornaar. Hierdoor kan de druk op andere soorten groter worden en het natuurlijk evenwicht verder verstoord raken.

Opsporing en bestrijding

Koninginnen van de Aziatische hoornaar vliegen vanaf maart tot eind mei/ begin juni. Mocht je een Aziatische hoornaar gevangen hebben, meld het op [waarneming.nl/go/vespa-velutina/](https://www.waarneming.nl/go/vespa-velutina/) met foto en stop haar in de vriezer om dood te laten vriezen.

Kijk in het voorjaar goed in schuurtjes, overkappingen en andere beschutte plaatsen of er een embryonest zit van de Aziatische hoornaar en meld het op <https://www.waarneming.nl/go/vespa-velutina/> of scan de qr-code rechtsonder.

Indien het embryonest geen overlast veroorzaakt is het beter om het nog even te laten hangen. Het kan namelijk zijn dat andere Aziatische hoornaars op dit nest afkomen, het nest proberen te kraken en de koninginnen elkaar doden.

Als de Aziatische hoornaars kans hebben gezien om een zomernest te maken, is het 'koud' zoeken naar nesten, als het zoeken naar een speld in de hooiberg.

Wat te doen als je een nest ziet

Als je een nest ziet, meld dit dan op [waarneming.nl/go/vespa-velutina/](https://www.waarneming.nl/go/vespa-velutina/) en mail naar onderzoek@ivn-valkenswaard-waalre.nl. Voeg een foto van het nest of de locatie toe. Bestrijders kunnen dan de locatie controleren en eventueel contact met je opnemen voor meer informatie.

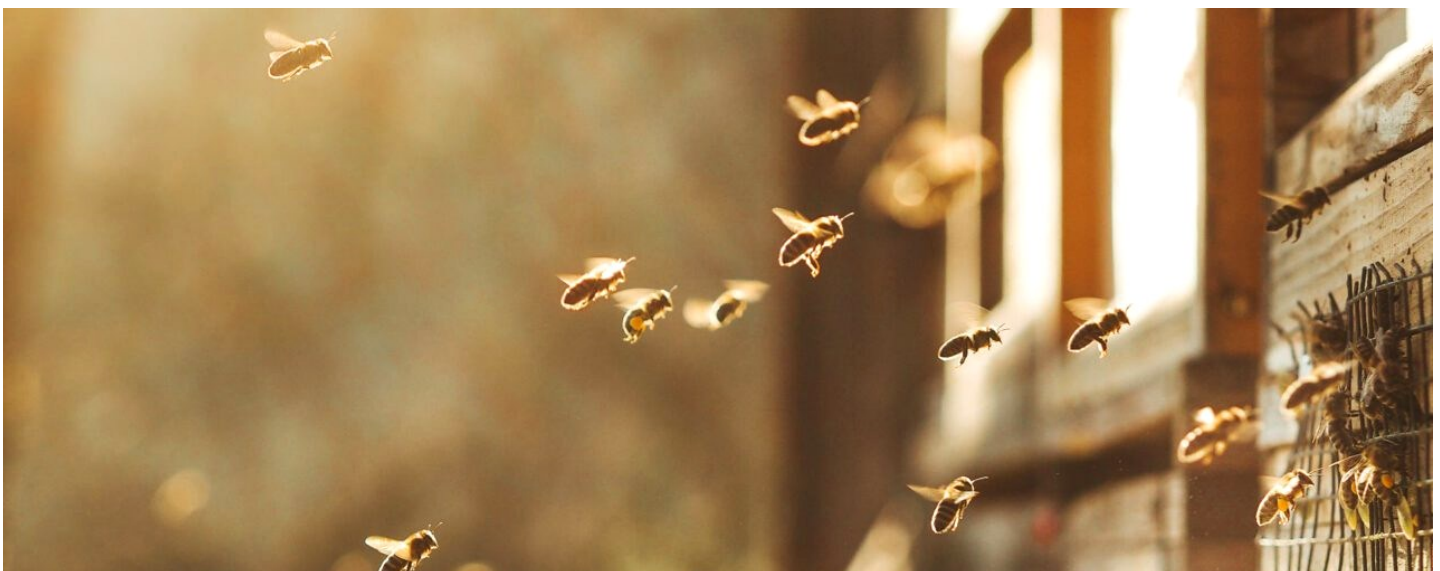
*uittreksel: Dylan Brand
bron: bijenhouders.nl*

qr-code: aanpak
Aziatische hoornaars
gemeente Valkenswaard

qr-code:
[waarneming.nl](https://www.waarneming.nl)

Paddenstoelencursus najaar 2025

Dit najaar organiseert onze IVN afdeling voor geïnteresseerden een Paddenstoelencursus.

De cursus vindt plaats op:

- eerste bijeenkomst: woensdagavond 8 oktober van 20.00 – 22.00 uur;
- tweede bijeenkomst: zaterdagochtend 11 oktober van 09.00 – 11.30 uur;
- derde bijeenkomst: woensdagavond 22 oktober van 20.00 – 22.00 uur;
- vierde bijeenkomst: zaterdagochtend 25 oktober van 09.00 – 11.30 uur.

De cursus is sterk praktijk gericht, waarbij deelnemers o.a. leren paddenstoelen in het veld, op naam te brengen.

Ook diverse achtergrondgegevens komen aan de orde zoals o.a. de rol van de paddenstoelen in de natuur, naamgeving, samenwerking met bomen, gebruik en mythologie.

De deelnemers ontvangen een cursusmap en uiteraard koffie/thee tijdens de cursus.

Het cursusgeld bedraagt € 30 voor niet-leden en € 25 voor IVN leden.

Het maximum aantal deelnemers is 20 personen.

De cursus wordt gegeven in het IVN gebouw, Bosstraat 25, 5553 CK, Valkenswaard.

Info via e-mail:

secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl

telefonisch: 06-51801798

Quizvraag: weet u de namen van de verschillende paddenstoelen op deze drie foto's?

Werkgroepen

Contactpersoon

Telefoon

E-mailadres

IVN-werkgroepen algemeen

Biodiversiteitsherstel	Peter Bleijs	06-30681037	p.bleys@kpnplanet.nl
Cursussen (regionaal)	Cor de Jong		dejongcfj@gmail.com
IVN voor de jeugd	Ad Baken	040-2015181	jeugd@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Publiciteit	Fred Emmerik	06-20505851	f.emmerik1@upcmail.nl
Publiekswandelingen	Yolanda Werson		secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Redactie afdelingsblad	Dylan Brand		natuurwijzer@gmail.com
Website	Fanny van Zon		webmaster.valkenswaard.waalre@ivn.nl

IVN-werkgroepen Valkenswaard

Bomen	Martijn Aarts	06-21466671	martijnaarts@onsmail.nl
Natuurwerk Malpie	Ad Baken	040-2015181	h.baken@chello.nl
Natuurwerk Valkenswaard (WOKLE)	Anthonie Crijns		anthoniecrijns@gmail.com
Scholenprojectgroep Valkenswaard	Yolanda Werson		secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Schoolproject uitleen	Wil Koopman		secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Tuin D'n Nieuwe Hof Valkenswaard	Herma Veldsink		hermaveldsink@hotmail.com
Vogels	Maarten-Jan van den Braak		mj.vandenbraak58@gmail.com
Zoogdieren	Jan Schutjes	06-23269205	j.schutjes@upcmail.nl

IVN-werkgroepen Waalre

Natuurwerk Waalre	Antoon Obbing	06-28387613	antoon.obbing@gmail.com
	Henk de Vrind	06-13382793	henkdevrind@gmail.com
Scholenprojectgroep Aalst-Waalre	Ellen Alting Siberg	06-25048770	scholenwerkgroepaalstwaalre@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Vlindertuin Waalre	Bernard Fransen	06-22919189	fransenb@xs4all.nl
Wandelroutes	Cor de Jong		dejongcfj@gmail.com

IVN-werkgroepen Riethoven

Vlinder-insectentuin Riethoven	Sjaan Smits		info@ac-smits.nl
--------------------------------	-------------	--	------------------

Redactieleden Valkenswaard-Aalst/Waalre

Mieke van Baalen
Dylan Brand
Nelly van der Burgt
Yvonne Schouten
Wouter Kiela

LET OP

Tekst digitaal aanleveren als **los bestand** op ons mailadres:
natuurwijzer@gmail.com

Wilt u de illustraties als een **los bestand** aanleveren,
dit is belangrijk om een goede kwaliteit afdruk te krijgen.

De inleverdatum voor het **winternummer** is
vrijdag, 28 november 2025

Op 25 juni zijn we met onze Tuinwerkgroep bij Warmbeek op bezoek gegaan. Op een prachtige zomerdag naar een prachtig plekje, dat Walter van de Pas zo heeft ingericht dat er alle ruimte is voor de natuur, met zijn meanderende Tongelreep, en volop gelegenheid voor educatie. We kregen van Walter volop uitleg over deze plek die bezocht wordt door bevers, wilde zwijnen en vogels, zoals de ijsvogel.

Er is zelfs een kleine bibliotheek en Walter liet veel filmpjes zien, die hij daar zelf gemaakt heeft.

De Natuurwerkgroep van Waalre heeft een gedetailleerde inventarisatie gemaakt van de actuele biotoop van dit gebied.

Zie de site voor meer informatie en openingstijden en contact: www.warmbeek.nl

